

REACTIE LEIDRAAD DUURZAAMHEIDSAFSPRAKEN ACM

DATUM

29 september 2020

ONDERWERP

Reactie MVO Nederland op
concept Leidraad
Duurzaamheidsafspraken
ACM

MVO Nederland neemt als beweging van ondernemers in de nieuwe economie graag de gelegenheid te baat om deel te nemen aan de consultatie die de ACM organiseert rondom het concept van de Leidraad Duurzaamheidsafspraken. Naar aanleiding van deze Leidraad brengen wij graag een aantal punten onder de aandacht.

Ten eerste

MVO Nederland juicht ten eerste toe dat de ACM de mogelijkheden voor samenwerking tussen concurrerende bedrijven op het gebied van duurzaamheid probeert de verruimen met de nieuwe Leidraad Duurzaamheidsafspraken. Dit geeft ondernemers in de nieuwe economie meer ruimte om samen te werken aan het behalen van gezamenlijke duurzame doelen. De richtlijn helpt daarnaast om de angst voor het overtreden van mededingingswetgeving (en voor de ACM) te verkleinen. MVO Nederland hoort in de praktijk regelmatig dat bedrijven denken dat iets niet mag vanwege de wetgeving rondom concurrentie. Het is zonde als men dit te snel of onterecht doet en zich te risicovol opstelt.

Werken met ‘echte prijzen’

MVO Nederland juicht zeer toe dat de concept-Leidraad oog heeft voor het werken met ‘echte prijzen’. Veel van de bedrijven in het netwerk van MVO Nederland zetten zich in om sociale- en milieukosten terug te brengen. Ze zijn hier onder meer in sectorverband en met leveranciers mee bezig. Een groeiend aantal bedrijven brengt hierbij zelfs de true costs en true price in kaart.¹ De expliciete referentie hierover in artikel 35 geeft hen bevestiging en houvast. Omdat dit een prioriteit is van MVO Nederland, hebben we rondom dit thema een aantal gedetailleerder suggesties geformuleerd.

- Het mogelijk maken om te werken met ‘echte prijzen’ wordt op verschillende punten in de concept-Leidraad expliciet, met name in de passage in hoofdstuk 5, onder a), bij punt 35, waar de tekst over het werken met ‘echte prijzen’ en het in kaart brengen van externaliteiten aangeeft dat deze verbeteringen van

¹ Zie bijvoorbeeld meer informatie over het Futureproof Coffee Collective, waarin koffiebedrijven de true price van koffie in kaart brengen om te werken naar een leefbaar loon voor kleine boeren: <https://www.mvonederland.nl/case/mvo-nederland-gaat-voor-eerlijke-koffieprijs-met-futureproof-coffee-collective/>. Een voorbeeld van een methode die veel is toegepast door partners van MVO Nederland, is de True Pricing methode. Onder deze link een publicatie die de normen en principes uitzet om rechten en prijzen met elkaar te verbinden, voortbouwend op OECD Guidelines: https://truepricefoundation.org/wp-content/uploads/2020/04/2020-03-04-Principles-for-True-Pricing-Trueprice.org_.pdf. Als illustratie: er zijn verschillende wereldgemiddelden monetariseringscoëfficiënten gepubliceerd. Dit document geeft een overzicht; op p. 21-25; waar wordt ingegaan op de sociale kosten en op p. 32 tot 36 worden wereldwijd gemiddelden van die remedieringskosten gegeven: <https://truepricefoundation.org/wp-content/uploads/2020/04/Monetisation-Factors-for-True-Pricing-v2020.1.pdf>.

het aanbod, binnen het in deze Leidraad gegeven kader, als voordelen in de zin van het derde lid van het kartelverbod kunnen worden gezien.

- Daarbij vinden wij het cruciaal dat gekozen wordt voor een benadering van mensenrechten en arbeidsrechten, en is het goed dat ook leefbaar loon in deze passage genoemd wordt. Met name omdat in de mededinging op dit moment alleen het financieel rendement voor de consument meeweegt in de toets of de kosten (mededingingsbeperking) opwegen tegen de baten. De oplossing hiervoor ligt in een bredere definitie van de baten, zowel in kapitaal (voorbij alleen financieel) als in belanghebbende (voorbij alleen de consument). Als de ACM rechten blijft omarmen als principe (zoals in de concept-Leidraad het geval is), dan kunnen de baten van remediëring van mensen- en milieurechten schendingen, worden gewogen bij het voordeel. Remediëring is hierbij een combinatie van herstel, compensatie en preventie. Er zijn voldoende normen beschikbaar om deze rechten mee vast te stellen; zoals het VN Mensenrechten verdrag (waarin gesproken wordt over een *decent living*), afgeleide OECD Guidelines voor multinationale ondernemingen, UN Guiding Principles for Human Rights en geratificeerde ILO verdragen.
- Over artikel 39: ten eerste vinden we het onderscheid tussen ‘milieuschadeafspraken’ en ‘overige duurzaamheidsafspraken’ niet optimaal. Het is onnodig en onwenselijk om niet-milieugerelateerde kosten onder de noemer ‘overig’ te scharen. In plaats daarvan zouden wij kiezen voor ‘socialeschadeafspraken’ of nog beter: ‘sociale kostenafspraken’.

Ten tweede, ‘milieuschadeafspraken’ zou vervangen kunnen worden door ‘milieukostenafspraken’. Dit is een nuttiger beschrijving in de context van prijsberekeningen, omdat het direct geassocieerd wordt met een financiële eenheid.

Ten derde, goed dat er expliciet wordt gerefereerd aan ‘leefbaar loon’. We missen een expliciete referentie aan ‘leefbaar inkomen’. Het verschil is dat ‘leefbaar inkomen’ betrekking heeft op ondernemers - zoals kleine boeren en zelfstandigen. Dit is onder andere door de keurmerken koepel ISEAL erkend en wordt in een werkgroep Living Income Community of Practice uitgewerkt.

- Over artikel 43, 44 en 53: wij zouden suggereren om de term ‘overige duurzaamheidsafspraken’ breder te trekken, in lijn met bovenstaande suggestie voor artikel 39. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar de bredere definitie van ‘sociale schade’: een inbreuk op mensen- en arbeidsrechten, zoals onder andere beschreven in verschillende VN documenten, OECD Guidelines, UN Guiding Principles en ILO Conventies. Dit geldt overigens ook voor het

gebruik van ‘overige duurzaamheidsafspraken’ in artikel 53. In deze artikelen missen we een vergelijkbare uitgebreide toelichting als bij de afspraken over milieuschade.

Overige punten

- MVO Nederland is positief over het gebruik van concrete voorbeelden in de concept-Leidraad. Wij merken in de praktijk dat het thema mededinging voor (met name MKB-)ondernemers complex is. Het helpt als de regelgeving zo concreet mogelijk en met voorbeelden wordt toegelicht. Dat vermindert de angst om concurrentieregels te overtreden. Daar draagt het eerste deel, over soorten samenwerking die zijn toegestaan, aan bij. Net als het aanbod van de ACM om in voorkomende gevallen mee te denken over het vinden van oplossingen voor eventuele knelpunten. Een verbeterpunt zit nog in het gebruik van infographics of stroomschema’s voor ondernemers.
- Deze genoemde angst zal ook verminderen doordat de ACM geen boetes zal opleggen aan gezamenlijke afspraken waarbij duidelijk is dat de bedrijven te goeder trouw de leidraad hebben gevolgd, maar uiteindelijk toch niet aan alle voorwaarden voldoen, en de ACM eerst zal vragen om aanpassing van de afspraken. Hier is MVO Nederland positief over.
- Daarnaast zal het ondernemers in de praktijk helpen dat er door de concept-Leidraad niet altijd een cijfermatige analyse gemaakt hoeft te worden, en in sommige gevallen een goed onderbouwde beschrijving van de voor- en nadelen volstaat. Dit vermindert de regeldruk en zal met name het MKB meer kansen scheppen.

Wetsvoorstel ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven

- MVO Nederland geeft als aandachtspunt mee dat de ACM in haar nieuwsbericht over de concept-Leidraad aangeeft dat bedrijven vooral meer mogelijkheden krijgen om afspraken te maken over het bereiken van klimaatdoelen, zoals vermindering van CO₂-uitstoot. De concept-Leidraad zelf sluit aan bij een breder principe van duurzaamheid, in hoofdstuk 3 bij de omschrijving van duurzaamheidsafspraken. Dat laatste is in de ogen van MVO Nederland passend, omdat anders de sociale aspecten, waaronder ook mensenrechten en armoedevraagstukken, en de dimensie ‘hier en elders’ onvoldoende naar voren komen.

Dit aandachtspunt hebben wij in het kader van het wetsvoorstel ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven ook naar voren gebracht. Daarbij ligt de nadruk op

de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, duurzame energieproductie of energiebesparing en diergezondheid of dierenwelzijn. Dit is in onze ogen te smal. Als wij inderdaad goed lezen dat de ACM-leidraad breder geldt, bevelen wij aan hier in communicatie richting ondernemers ook aandacht aan te besteden.

- In de inleiding van de concept-Leidraad en vanaf p.19 verwijst de ACM naar het wetsvoorstel ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven dat momenteel (september 2020) voorligt bij de Tweede Kamer. De ACM geeft aan dat als een duurzaamheidsafspraken niet in overeenstemming te brengen is met de mededingingsregels dat bedrijven volgens dit Wetsvoorstel ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven, (in de toekomst) mogelijk nog gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om via de minister van EZK in het belang van duurzame ontwikkeling hun duurzaamheidsafspraken bij een algemene maatregel van bestuur te laten vaststellen.

MVO Nederland roept de ACM op om dezelfde duidelijkheid als de concept-Leidraad nu biedt te betrachten wanneer deze wet wel of niet is aangenomen, door ook dan weer te schetsen wat duurzame ondernemers hier (niet) mee kunnen. Het zou zonde zijn als er straks een duidelijke leidraad is bij de ACM, en een wet bij EZK, en er alsnog ruis ontstaat over waar de ondernemer aan toe is. En het zou goed zijn dat, als de wet niet wordt aangenomen, de (concept-)Leidraad wordt aangepast over welke mogelijkheden overblijven. Met dit aandachtspunt in het achterhoofd is het goed om te lezen dat punt 68 in de concept-Leidraad over Toekomstbestendig mededingingsbeleid de ruimte biedt deze aan te passen.

Mededinging in de circulaire economie

Wij brengen graag een eerdere uiteenzetting van Circular Future² onder de aandacht als het gaat om mededingingsrecht in een circulaire economie. Ten aanzien van ketens en netwerken bestaat er het risico van een weeffout. Het recht streeft naar mededinging op bedrijfsniveau. “At EU level the option to redevelop competition law should be discussed in order to enable closer cooperation between companies while protecting consumer interests. Improving this legislation will enable the transparency needed for companies to work as partners towards circularity: a fair and proportionate assessment of all links in the chain.”³

De opkomst van en de transitie naar de circulaire economie brengt een fundamentele verschuiving teweeg van ondernemerschap op bedrijfsniveau naar circulaire ketens en netwerken. De bedrijven binnen deze circulaire ketens en netwerken (toeleveranciers,

² http://circular-future.eu/?page_id=521&lang=nl

³ Circle Economy en IMSA, 2013: Unleashing the Power of the Circular Economy

afnemers, inzamelaars, verwerkers, recyclers, remanufacturers en second/third life producenten) gaan langduriger relaties aan ten behoeve van het sluiten van de keten, met meer duurzaamheid als gevolg. Als gevolg hiervan gaan niet de bedrijven, maar de netwerken waarin zij opereren met elkaar in concurrentie. Binnen deze netwerken streven de bedrijven naar een transparantie die tot nu toe ongekend is in de economie.

Het is daarom ook op dit niveau van een circulaire keten of netwerk dat het mededingingsrecht zou moeten opereren en handhaven. Dit vergt een fundamentele aanpassing van de filosofie van het mededingingsrecht. Zo dient het recht helder onderscheid te leren maken tussen een kartel en een circulair netwerk. Het bekende voorbeeld van de Kip van Morgen zou daardoor in een ander daglicht komen te staan: er was geen sprake van een kartel, maar van een circulair netwerk.

CONTACT

Als deze reactie vragen of opmerkingen oproept, is MVO Nederland bereikbaar via onderstaande contactgegevens.

Suzanne Elias

Adviseur Public Affairs

s.elias@mvonederland.nl

0651004243

OVER MVO NEDERLAND

MVO Nederland is de beweging van ondernemers in de nieuwe economie. We vormen een netwerk van partners dat samen innoveert en implementeert om de nieuwe economie te bereiken. De nieuwe economie is een toekomstbestendige. Alleen in die economie kunnen ondernemers blijven ondernemen. Daarom is het bereiken daarvan ons doel. Dat lukt nog sneller als we onze beweging zo groot mogelijk maken. De nieuwe economie is klimaatneutraal; circulair; en inclusief; met eerlijke ketens.

Ondernemers nemen met MVO Nederland een aandeel in de nieuwe economie en maken zo hun bedrijf toekomstbestendig. Onze [Nieuwe Businessagenda](#) toont ze de snelste route naar de nieuwe economie. MVO Nederland ondersteunt die agenda door innovatie met onverwachte [samenwerkingen](#) mogelijk te maken. En door via [belangenbehartiging](#) bij overheden en financiers de juiste condities te creëren. In Nederland én Europa.

Ons doel is bereikt als twintig procent van de economie omgaat in de nieuwe economie. We streven ernaar dat kantelpunt in 2025 te bereiken.

Meer informatie is te vinden op <https://www.mvonederland.nl/>.